

การอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวมอญ ตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชน
วัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
Preserving the Identity of the Raman People According to Buddhism
in the Community of Wat Songtham, Talat Subdistrict, Phra
Pradaeng District Samut Prakan Province

¹พระสมุทรธีรยุทธ อภิปัญญา (แดงสอน)

Phrasamu Theerayut Apipanyo (Daengsorn)

²พระมหาวีรวิชญ์ วรินทร์โท

Phramaha Weeratis Warintho

³ธวัช หอมทวนลม

Thawash Homtuanlom

¹²³วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhaphanya Sri Dvaravati Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding author, e-mail: apipanyu.007@gmail.com

Received May 16, 2023; Revised April 21, 2023; Accepted: June 02, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ 2) ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมชาวมอญ-3) ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้าและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวมอญในชุมชนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ มีอัตลักษณ์ที่เด่นชัดคือ การแต่งตัว การเข้าร่วมพิธีทางศาสนา ผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่งสีแดงสวมเสื้อขาว ส่วนผู้หญิงนั้นจะนุ่งผ้าถุงสีแดงสวมเสื้อผ้าลูกไม้สีขาวและห่มผ้าสไบพาดไหล่ และมีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ใช้ในการสื่อสารสนทนากัน 2) ชาวมอญในชุมชนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ มีความเชื่อว่า (1) ลูกผู้ชายที่เกิดในสายเลือดของชาวพุทธจะต้องบวช ชีวิตถึงจะสมบูรณ์ และกุศลแรง (2) การเคารพบรรพบุรุษ ไม่ว่าท่านจะล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม ย่อมนำความเจริญมาถึงตนและครอบครัว และ (3) เชื่อว่าผิวนั้นเป็นผีที่ปกปักษ์รักษาและคุ้มครอง ดังนั้นจึงสร้างศาลประดิษฐานไว้ในหมู่บ้าน ซึ่งผู้คนสามารถมาเซ่นไหว้ได้อย่างสะดวก ด้านพิธีกรรมการบวชแบบชาวมอญ การเลี้ยงผีบ้าน การรำถวายเจ้าพ่อเจ้าแม่ในเฉพาะพื้นที่ที่เป็นชาวมอญ การพิธีไหว้บรรพบุรุษ ถือผีประจำตระกูล มีการเซ่นไหว้ ทำบุญให้แก่บรรพบุรุษประจำตระกูล 3) พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อ

ชุมชนชาวมอญ โดยเห็นได้จากความเชื่อ เรื่องกรรม ความรักสงบ เรียบง่าย ยึดมั่นในประเพณีอนุรักษ์ นิยม เห็นได้จากการรับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ไม่เคยขาด ทุกคนยึดหลักปฏิบัติไปในทิศทาง เดียวกัน ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ พึ่งพา ซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การทำให้ลูกหลาน ได้สืบทอดต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การอนุรักษ์อัตลักษณ์; ชาวมอญ; ชุมชนวัดทรงธรรม สมุทรปราการ

Abstract

This Article aimed to study 1) the identity of the Ramans.; 2) study the beliefs and rituals of the Raman people; and 3) study the identity of the Ramans according to Buddhism In the community of Wat Song Tham, Talat Subdistrict, Phra Pradaeng District Samut Prakan Province. This research is quality research. Data were analyzed using the triangular technique. write a descriptive narrative. The research results were found as follows; 1) Ramans in Wat Songtham community Samut Prakan Province There is a clear identity, dressing, attending religious ceremonies. The men will wear a red sarong and wear a white shirt, while the women will wear a red sarong with a white lace dress and a shawl over their shoulders. and have a unique language used to communicate with each other 2) Ramans in Wat Songtham community Samut Prakan Province There is a belief that (1) a male child born in Buddhist blood must be ordained. (2) Respecting the ancestors whether you have passed away or are still alive Will bring prosperity to oneself and the family and (3) believe that ghosts are ghosts that protect and protect Therefore, a shrine was built in the village. where people can conveniently come and offer offerings The rituals of the Raman ordination ghost house Dance offerings to Chao Pho Chao Mae only in the area that is a Mon people. ancestor worship holds a family ghost having an offering Making merit for family ancestors 3) Buddhism influenced the Raman community. It can be seen from the belief in karma, love, peace, simplicity, adhering to conservative traditions. It can be seen from the inheritance from the ancestors that they have never been broken. peaceful coexistence to make the descendants continue to inherit until the present.

Keywords: Conservation of identity; Raman; Wat Songtham community Samut Prakan Province

บทนำ

มอญ (รามัญ) (พม่า: မုခ်လူမျိုး; มอญ: မုခ်หรือ မဉ်; IPA: [MUN]; อังกฤษ: MON) เป็นชนชาติเจ้าของอารยธรรมอันเก่าแก่ในแผ่นดินพม่า ใช้ภาษาตระกูลรามัญ-เขมรที่มีอายุมานานกว่า 3,000-4,000 ปี โดยมีคนพูดกันถึง 5 ล้านคน ตามที่พบหลักฐานในประเทศไทยที่จารึกวัดโพธิ์ร้างอายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 (กพข. เลขที่ 40/2519, 2564) และในจารึกเสาแปดเหลี่ยมที่ศาลสูง

เมืองลพบุรี จารึกในพุทธศตวรรษที่ 14 ราว พ.ศ. 1314 (หอสมุดแห่งชาติ, 2564) “มอญ คือ ชนชาติเจ้าของอารยธรรมอันเก่าแก่ในแผ่นดินพม่า มอญหรือรามัญเป็นชนชาติที่พูดภาษาในตระกูลรามัญ-เขมร เมื่อเอ่ยถึงชนชาติ “มอญ” ในประเทศพม่า พม่าจะถือว่าชาวรามัญเป็นชนชาติเก่าแก่ที่สุดในแผ่นดินเมียนมา”(พงศกร เบ็ญจจันทร์, 2555) มอญ (รามัญ) รับเอาพระพุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาก่อนปี พ.ศ.241 โดยแม้ว่า รามัญ (มอญ) จะเป็นชนชาติที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยจากการเปื้อนภัยจากสงครามด้วยความจำใจ แต่ชาวรามัญก็ได้รับการต้อนรับจากรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี เพราะว่าชาวรามัญนั้น มีความสัมพันธ์อันดีกับไทยมาช้านาน สังเกตได้จากการที่รัฐบาลไทยแต่งตั้งขุนนางชาวรามัญให้ปกครองชาวรามัญด้วยตนเอง ชาวรามัญในเมืองไทยที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานในเมืองไทยโดยการอพยพหรือถูกกวาดต้อนเข้ามาก็ตาม ล้วนได้สิทธิ์และหน้าที่ในระบบศักดินาเช่นเดียวกับคนไทยทุกประการ นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวรามัญ คือ รัฐบาลมิได้เข้าไปปกครองโดยตรง โดยผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าในแต่ละชุมชน จะได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่ง และยศศักดิ์ ลดหลั่นกันมา

นอกจากนี้ การต้อนรับที่ดีจากรัฐบาลไทย ยังเป็นการจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับชาวรามัญที่อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย โดยการพาไปตั้งหลักแหล่งในบริเวณที่เหมาะสม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริเวณริมน้ำ โดยเฉพาะบริเวณสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือกรุงเทพฯ ขึ้นไป และตามลำน้ำแม่กลอง กล่าวคือ ส่วนใหญ่จะได้รับพระราชทานที่ดินให้ทำมาหากินอยู่ในกรุงศรีอยุธยาแถบชานพระนคร หรือบริเวณใกล้เคียง เช่น แถบปลายเขตแดนต่อกับจังหวัดนนทบุรี ครั้นถึงสมัยกรุงธนบุรี ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ชาวรามัญที่อพยพเข้ามาในครั้งนั้นไปอยู่ที่ปากเกร็ด แขวงเมืองนนทบุรี และที่สามโคก แขวงเมืองปทุมธานี โดยการต่อมาในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดให้สร้างเมืองขึ้นที่ปากลัด โดยตัดเอาท้องที่แขวงกรุงเทพฯ กับแขวงเมืองสมุทรปราการรวมกัน และตั้งเป็นเมืองใหม่ แล้วพระราชทานชื่อว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์” (เกศสิรินทร์ แพ่งทอง, 2546) มอญปากลัด เป็นชื่อเรียกชาวรามัญที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ปากลัด ซึ่งภายหลัง รัชการที่ 2 ได้พระราชทานนามว่า “เมืองนครเขื่อนขันธ์” ทำให้พื้นที่ของปากลัดแต่เดิม ถูกเปลี่ยนเป็นชื่อใหม่ คือ “นครเขื่อนขันธ์” แล้วจึงเป็นอำเภอพระประแดงในปัจจุบัน ครอบครัวชาวรามัญที่อพยพมาอยู่พระประแดงนั้น แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ 1. ชาวรามัญที่อพยพมาแต่ครั้งรัชสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรี โดยมีพญาแจ้ง เป็นหัวหน้า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินให้เป็นที่อยู่อาศัยและเป็นที่ทำกิน ให้อยู่ทางแถบจังหวัดนนทบุรี และปทุมธานี ครั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงสร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์เสร็จแล้ว จึงโปรดให้ย้ายครอบครัวชาวรามัญนี้ ลงมาอยู่ที่นครเขื่อนขันธ์ ซึ่งเรียกว่า “มอญเก่า” และ 2. ชาวรามัญที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 2 ประมาณ 40,000 คน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่วนหนึ่งมาอยู่ที่พระประแดง มอญรุ่นหลังนี้ เรียกว่า “มอญใหม่” (กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2561)

พื้นที่พระประแดง นอกจากจะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแล้ว ยังคงเป็นพื้นที่ของความหลากหลายทางเชื้อชาติอย่างมาก ตลอดจนมีชุมชนที่ติดกับริมแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติได้อย่างชัดเจน ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากผู้นที่อาศัยอยู่รอบข้าง แต่ชาวรามัญในชุมชนวัดทรงธรรมนี้ ยังคงแสดงออกด้านประเพณีและพิธีกรรมของ

ตนอย่างสม่ำเสมอ และดำรงตนอยู่ท่ามกลางความหลากหลายมางสังคมได้ โดยไม่ถูกกลืนหายไป อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าชาวมอญจะไปอยู่ที่ไหน มอญก็ยังเป็นมอญ มอญและเลือกพื้นที่ศึกษาที่ชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ดังที่ได้กล่าวถึงชนชาวมอญมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความน่าสนใจในฐานะที่เป็นชนชาติแรกๆ ที่อพยพเข้ามาตั้งหลักปักฐานในประเทศไทย โดยจากหลักฐานพงศาวดารต่างๆ ของไทยและพม่าเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาลักษณะการนับถือตามหลักพระพุทธศาสนาของชาวมอญ ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ตลอดจนเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ ตามหลักพระพุทธศาสนา ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดความสนใจที่จะค้นคว้าและศึกษาเรื่องราวของชนชาวมอญในประเทศไทยเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการเพื่อศึกษา
2. เพื่อศึกษาลักษณะการนับถือตามหลักพระพุทธศาสนาของชาวมอญ ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ ตามหลักพระพุทธศาสนา ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ ชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประชากร คือ เจ้าอาวาส นายกเทศบาลเมืองพระประแดง, ประธานสภาวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และตัวแทนชุมชน จำนวน 13 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง ใช้ศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ ในชุมชนวัดทรงธรรม ศึกษาลักษณะการนับถือตามหลักพระพุทธศาสนาของชาวมอญ ในชุมชนวัดทรงธรรม และศึกษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ ตามหลักพระพุทธศาสนา ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก. เดือนกันยายน พ.ศ.2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 รวมระยะเวลา 6 เดือน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

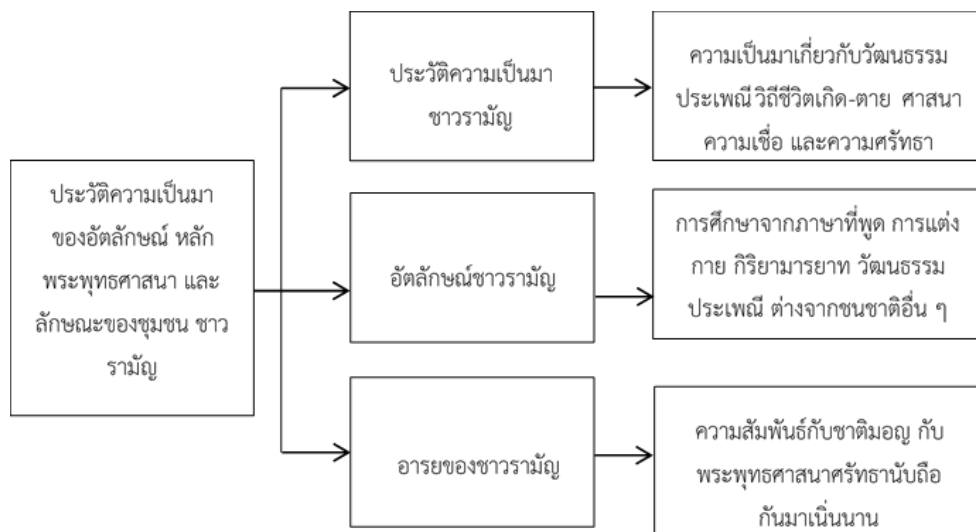
ผลการวิจัย

การวิจัยการศึกษาความสำคัญ กระบวนการและขั้นตอนการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวมอญ ตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ดังนี้

1 ประวัติความเป็นมาของการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชนชาวมอญ ตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า ชาวมอญเป็นชนชาติเก่าแก่ มีอารยธรรมรุ่งเรืองมาก ชนชาติหนึ่งในพงศาวดารพม่ากล่าวว่า ชาวมอญเป็นชนชาติแรกที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพม่ามาเป็นเวลาหลายศตวรรษก่อนคริสตกาล และชาวมอญมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาในพม่า พระพุทธศาสนา มีอิทธิพลอย่างมากทางด้านสังคม และประเพณี นอกจากดอกบัวแล้วยังมีการตกแต่งที่สวยงามที่สุดเท่าที่ตนจะทำได้ ส่วนการแต่งกาย ในประเพณีสำคัญชาวมอญจะพร้อมกันแต่งกายเพื่อเป็นเอกลักษณ์ ผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่งสีแดง สวมเสื้อขาว ส่วนผู้หญิงนั้นจะนุ่งผ้าถุงสีแดง สวมเสื้อผ้าลูกไม้สีขาวและห่มผ้าสไบพาดไหล่ การแต่งตัว ของชาวมอญถือว่าถูกระเบียบในการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาและกาลเทศะ และชาวมอญนั้นมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว ประวัติและความเป็นมาที่สืบทอดของชาวมอญในการแต่งตัว การเข้าร่วมพิธีทางศาสนา ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ และกิจกรรมวันพระที่สำคัญ และวัฒนธรรมประเพณีกับพระพุทธศาสนา ศรัทธาแน่นถือกันมาเนิ่นนาน วิถีชีวิตชาวมอญ ชาวมอญส่วนมากจะมีลูกหลานอยู่ที่ ทรงคะนอง การสนทนาและการทำบุญในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปีใหม่ และเทศกาลอื่นๆ และทราบจากภาษาที่พูดสื่อสารกัน

สรุปได้ว่า ชาวมอญ เป็นชนชาติเก่าแก่ มีอารยธรรมรุ่งเรืองมากชนชาติหนึ่งในพงศาวดารพม่ากล่าวว่า ชาวมอญเป็นชนชาติแรก ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพม่า มาเป็นเวลาหลายศตวรรษก่อนคริสตกาล และชาวมอญมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาในพม่า พระพุทธศาสนา มีอิทธิพลอย่างมากต่อด้านสังคมและประเพณี นอกจากดอกบัวแล้วยังมีการตกแต่งที่สวยงามที่สุด เท่าที่ตนจะทำได้ ส่วนการแต่งกายในประเพณีสำคัญชาวมอญ จะพร้อมกันแต่งกายเพื่อเป็นเอกลักษณ์ ผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่งสีแดง สวมเสื้อขาว ส่วนผู้หญิงนั้นจะนุ่งผ้าถุงสีแดง สวมเสื้อผ้าลูกไม้สีขาวและห่มผ้า สไบพาดไหล่ การแต่งตัวของชาวมอญถือว่าถูกระเบียบในการเข้าร่วมพิธีทางศาสนาและกาลเทศะ ชาวมอญมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ประวัติและความเป็นมาที่สืบทอดของชาวมอญในการแต่งตัว การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ และกิจกรรมวันพระที่สำคัญ และวัฒนธรรมประเพณีกับพระพุทธศาสนา มีความศรัทธาแน่นถือกันมาเนิ่นนาน วิถีชีวิตชาวมอญ ชาวมอญส่วนมากจะมีลูกหลานอยู่ที่พระประแดง การสนทนาและการทำบุญในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปีใหม่ และเทศกาลอื่นๆ และทราบจากภาษาที่พูด ดังแผนภาพที่ 1 อัตลักษณ์ชุมชนชาวมอญ

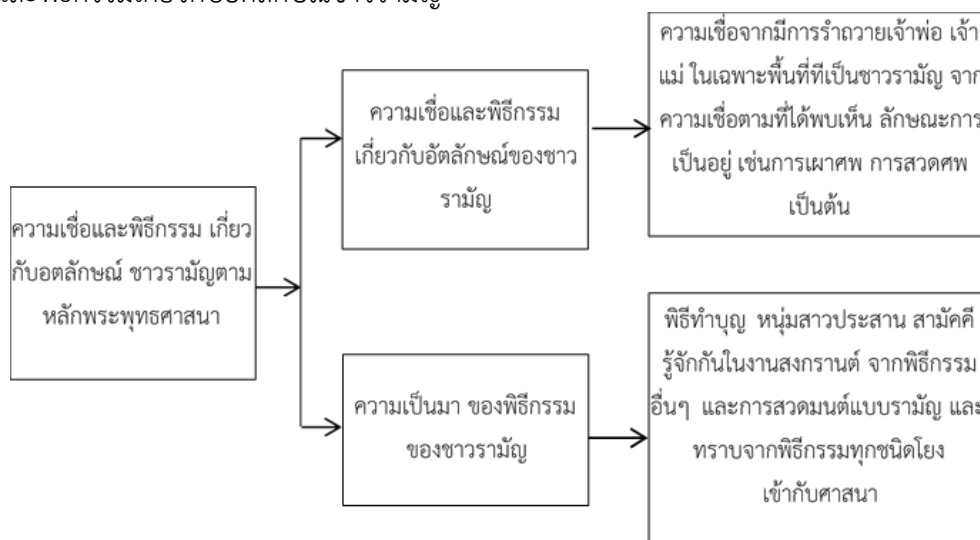
แผนภาพที่ 1 อัตลักษณ์ชุมชนชาวมุสลิม

2. ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชนชาวมุสลิม ตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า ความเชื่อในการนับถือพระพุทธศาสนา ชาวมุสลิม จะมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก ชาวมุสลิมมีความเชื่อว่า ลูกผู้ชายที่เกิดในสายเลือด ของชาวพุทธจะต้องบวชให้ได้ ชีวิตลูกผู้ชายถึงจะสมบูรณ์และได้กุศลเป็นอย่างมาก ส่วนการเคารพบรรพบุรุษ ไม่ว่าท่านจะล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม เพราะการเคารพเทิดทูนบูชาบรรพบุรุษ ย่อมนำมาความเจริญมาถึงตนและครอบครัว และเชื่อว่าผีนั้นเป็นผีที่ปกปักรักษาและคุ้มครองคนในหมู่บ้านทั้งหมด โดยมากจะสร้างศาลให้เป็นที่พักพิงฐานไว้ในหมู่บ้านบริเวณชายทุ่ง ซึ่งผู้คนสามารถมา เช่นไหว้ได้อย่างสะดวก และตามหลักพระพุทธศาสนาจากพิธีกรรมการบวชแบบรามัญ การแต่งตัวนาค และการตาย ซึ่งพระสงฆ์คือบุตรของพระพุทธเจ้า จากการเลี้ยงผีบ้าน และแขกเข้าบ้าน ต้องบอกผีก่อน ประเพณีเกี่ยวกับการรำถวายเจ้าพ่อเจ้าแม่ในเฉพาะพื้นที่ที่เป็นชาวมุสลิม จากความเชื่อตามที่ได้พบเห็น ลักษณะการเป็นอยู่ เช่น การเผาศพ การสวดศพ การพิธีไหว้บรรพบุรุษ ถือผีประจำตระกูล มีการเช่นไหว้ ทำบุญให้แก่บรรพบุรุษประจำตระกูล ซึ่งนับถือกันมาตั้งแต่ย้ายมาจาก ประเทศมอญ และศาสนาในวิถีชีวิตของชาวมุสลิม ซึ่งชาวมุสลิมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ ชาวมุสลิมจะทำบุญต่อกับครอบครัว แสดงให้เห็นว่าชาวมุสลิมมีความสนิทใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา

สรุปความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมได้ว่า ความเชื่อในการนับถือพระพุทธศาสนา ชาวไทยมุสลิมมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก ชาวมุสลิมมีความเชื่อว่า ลูกผู้ชายที่เกิดในสายเลือดของชาวพุทธจะต้องบวช ชีวิตลูกผู้ชายถึงจะสมบูรณ์ และได้กุศลอย่างแรง ส่วนการเคารพบรรพบุรุษ ไม่ว่าท่านจะล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม เพราะการเคารพเทิดทูนบูชาบรรพบุรุษ ย่อมนำมาความเจริญมาถึงตนและครอบครัว และเชื่อว่าผีนั้นเป็นผีที่ปกปักรักษาและคุ้มครองคนในหมู่บ้านทั้งหมด โดยมากจะสร้างศาลให้เป็นที่พักพิงฐานไว้ในหมู่บ้านบริเวณ ชายทุ่ง ซึ่งผู้คนสามารถมาเช่นไหว้ได้อย่างสะดวก จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชาวมุสลิม ได้ทราบว่า พิธีกรรมการบวชแบบชาวมุสลิม การแต่งตัวนาค และการตาย ซึ่งถือว่า พระสงฆ์คือบุตรของพระพุทธเจ้า การเลี้ยงผีบ้าน และแขกเข้าบ้าน ต้องบอกผีก่อน ประเพณี

เกี่ยวกับการร่ำถวายเจ้าพ่อเจ้าแม่ในเฉพาะพื้นที่ที่เป็นชาวมอญ จากความเชื่อตามที่ได้พบเห็น ลักษณะการเป็นอยู่ เช่นการเผาศพ การสวดศพ การพิธีไหว้บรรพบุรุษ ถือผีประจำตระกูล มีการเซ่นไหว้ ทำบุญให้แก่บรรพบุรุษประจำตระกูล ซึ่งนับถือกันมาตั้งแต่ย้ายมาจากประเทศมอญ และศาสนาในวิถีชีวิตของชาวมอญ ซึ่งชาวมอญส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่ชาวมอญจะทำบุญตักบาตรบ่อยๆ แสดงให้เห็นว่า ชาวมอญมีความสนิทใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ดังแผนภาพที่ 2 ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาวมอญ

แผนภาพที่ 2 ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาวมอญ

3. อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่ออารยธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และดนตรี ชาวมอญ พบว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่ออารยประวัติศาสตร์ของชาวมอญเป็นอย่างมากประวัติศาสตร์ของชาวมอญนั้น พระพุทธศาสนาเริ่มต้นขึ้นมาด้วยการคิดค้นหาหนทางออกจากทุกข์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงประกอบด้วยความคิดที่เน้นในหลักที่เป็นเหตุเป็นผล โดยชาวมอญจะยึดถือหลักธรรมที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาให้เห็นชัด ประกอบด้วย ไตรสิกขา สัมปรายิกัตถะ 4 โลก 3 ชาวมอญกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ อัตลักษณ์ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ของชาวมอญ ลักษณะความเชื่อ และหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาของชาวพุทธ และชาวมอญผู้รู้อารยประวัติศาสตร์นั้น มักเป็นพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัดนั้นๆ ดังนั้น การจัดทำต่างๆ ต้องมาจากวัด ทั้งมีบันทึกหรือจารไว้ใบบลาน และชาวมอญ มีความสัมพันธ์กันมานานเพราะชุมชนของชาวมอญปกติแล้ว จะถือการทำบุญเป็นเรื่องใหญ่ เป็นการอุทิศกุศลให้แก่บรรพบุรุษ โดยเห็นจากขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนชาวมอญนั้น มักเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ตักบาตรน้ำผึ้ง ขึ้นบ้านใหม่ พิธีกรรมเกี่ยวกับศพ นอกจากนี้ ยังดูที่การแต่งกายเวลาไปทำบุญนั้น ชาวมอญต้องมีผ้าสไบหม่นเฉียง อีกทั้งการไว้ทรงผม ผู้หญิงต้องเกล้ามวยผม โดยจะเห็นได้จาก วัฒนธรรมของชาวมอญต่างๆ จะไปมีบทบาทที่เด่นชัดในวัด รวมไปถึงดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ ที่เรารู้จักกันเป็นอย่างดี นั่นก็คือ ปี่พาทย์มอญ ตะโพนมอญ โดยจะมีการผสมผสานกับดนตรีไทย วงเปิงมาง ระนาดมอญ วงทะแยมมอญ เช่น งานศพของชาวมอญ จะมีปี่พาทย์มอญเกือบจะทุกงาน ถ้าคนที่ไม่ค่อยมีฐานะ ก็จะใช้ปี่พาทย์มอญวงเล็กวงเล็ก ตลอดจนการเคารพต่อพระพุทธเจ้าเหมือนเป็น

ดังเพลงบูชาครู ที่จะต้องบรรเลงก่อนเพลงอื่นๆ (ถือว่าเป็นการโหมโรง/เบิกโรง) เพื่อเป็นอัญเชิญพระบรมครูคือพระพุทธเจ้า ที่พระพรหมอัญเชิญให้เสด็จลงมาจากพระเศียรของพระพรหม เพราะฉะนั้นตั้งแต่เกิดจนตาย พิธีกรรมต่างๆ ก็อิงมาจากคำสอนในทางพระพุทธศาสนา โดยชาวรามัญจะถือคัมภีร์ “โลกสมุตตอย” หรือ โลกสมมติ เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ยึดถือกันสืบต่อมา และอยากให้เด็กรุ่นใหม่ ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาวรามัญไม่ให้สูญหาย มีการอนุรักษ์ รักษา โดยให้ลูกหลานสืบสานไว้พร้อมทั้งกัน อันเป็นการสืบทอด ให้อยาวนานมีคตินั้นจะกลายพันธุ์

สรุปได้ว่า ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพล ต่ออารยประวัติศาสตร์ของชาวรามัญ ประวัติศาสตร์ของชาวรามัญนั้น พระพุทธศาสนาเริ่มต้นขึ้นมาด้วยการคิดค้นหาหนทางออกจากทุกข์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงประกอบด้วยความคิดที่เน้นในหลักที่เป็นเหตุและผล โดยชาวรามัญจะยึดถือหลักธรรมที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาให้เห็นชัด ประกอบด้วย ไตรสิกขา สัมปรายิกัตถะ 4 โลก 3 ชาวรามัญกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ อัตตลักษณะความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวรามัญ ลักษณะความเชื่อ และ หลักธรรม ที่เกี่ยวข้องตามความศรัทธาของชาวพุทธ ดังแผนภาพที่ 3 แสดงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อชุมชนชาวมอญ

แผนภาพที่.3 แสดงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อชุมชนชาวมอญ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวรามัญ ตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของอัตลักษณ์ หลักพระพุทธศาสนาและลักษณะของชุมชนชาวรามัญ ชาวมอญคิดว่าการทำบุญและการให้ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา นั้นเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ การทุ่มเทแรงกายแรงใจอีกทั้งยังถวายเป็นปัจจัยเพื่อความสบายใจของตน แม้พลัดถิ่นและต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินแต่เงินที่ได้ส่วนหนึ่งจะใช้ไปกับการทำบุญ ทั้งสร้าง และบูรณะศาสนสถานภายในวัดบริเวณ

ใกล้เคียงที่ตนอาศัยอยู่ จะเห็นได้ว่าทั้งชาวไทยและชาวมอญ มีจุดศูนย์รวมใจอยู่ที่วัด สอดคล้องกับ พระราชพัฒนสุนทร เจ้าคณะอำเภอพระประแดง และเจ้าอาวาสวัดทรงธรรมวรวิหาร เล่าว่า “ชาวมอญนั้น มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว นับว่า ชาวมอญเชื่อกันว่า อุบาสกคู่แรก ในพระพุทธศาสนาเป็นชาวมอญ คือ ตปุสสะ-ภัลลิกะ เพราะฉะนั้น ชาติมอญกับพระพุทธศาสนา ศรัทธาแน่นถือกันมาเนิ่นนาน แม้จะมาอยู่ในประเทศใด ๆ มอญกับพระพุทธศาสนาก็ไม่เคยเสื่อมคลาย เชื่อว่าเป็นความจริงเพราะได้พบเห็นมาเรื่องประเพณีแห่งธงธงตะขาบ ถวายข้าวแช่ สลากภัตตรผลไม้ การทำศพ ทำยอดปราสาท โลงมอญอย่างพิถีพิถัน” (พระราชพัฒนสุนทร, 2565) พระครูพัชรวิราภรณ์ ได้เล่าเสริมอีกว่า “ชาวมอญจะจัดเทศกาลเกี่ยวกับประเพณีมอญ จะมีการแต่งตัวแบบมอญโดยนุ่งผ้าถุงห่มสะไบจากงานสำคัญต่างๆ เช่นงานศพ ประเพณีแห่งธงธง ตะขาบ ประเพณีสงกรานต์ การอธิบายปากต่อปาก และจากการไปร่วมประเพณีงานบุญต่าง ๆ ทราบจากงานเทศกาลต่างๆ เช่น แห่งธงธงตะขาบ บ่อนสะบ้า และประเพณีชาวมอญ” (พระครูพัชรวิราภรณ์, 2565) ด้านนางสาวโชติมา ยะกาศคะนอง กล่าวเสริมว่า “วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวมอญทั้งทำบุญ ทำทาน และการอดออม สนทนาและการทำงาน การพูด การแต่งกาย กิริยามารยาท วัฒนธรรม ประเพณีต่างจากชนชาติอื่นๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ มีความเรียบง่ายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร” ชาวมอญมีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างมี ความสุขอย่างเห็นได้ชัด เช่น การกวนกาละแม และคนมอญมีความเชื่อและยึดถือปฏิบัติกันมานาน โดยเชื่อว่า ประเพณี และวัฒนธรรมนั้นเป็นการสืบจากบรรพบุรุษ เช่น แห่งธงธงตะขาบ บ่อนสะบ้า สามารถพบเห็นสัมผัสและคุ้นเคยได้จากชนบทรอบมณฑลประเพณี ภาษาของชาวมอญอย่างแนบแน่น จากการใช้ชีวิตของชาวมอญ (โชติมา ยะกาศคะนอง, 2565)

2. ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับอัตลักษณ์ชาวมอญตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า ความเชื่อแบ่งออกเป็น (1) ความเชื่อในการนับถือพระพุทธศาสนา ชาวมอญมีความเลื่อมใส ในพระพุทธศาสนามาก โดยถือว่าพระพุทธเจ้าเป็นองค์เคารพสักการะบูชาสูงสุด ในการนับถือพระพุทธศาสนา และเคร่งครัดในศาสนา พระชาวมอญจะถือเคร่งทางวินัยมาก ถึงกับมีคำที่ว่า "ถือศีล ต้องพระไทย วินัยต้องพระมอญ" ซึ่งการถือศีลอย่างเคร่งครัดจึงเป็นต้นกำเนิดของพระธรรมยุติกนิกายในประเทศไทย ชาวบ้านเดินผ่านหน้าโบสถ์ก็ต้องแสดงความ เคารพกราบไหว้พระผู้หฤทัยเข้าไปในโบสถ์หรือบริเวณกุฏิพระ ชาวไทยชาวมอญมีความเชื่อว่า ลูกผู้ชายที่เกิดในสายเลือดของชาวพุทธจะต้องบวช ชีวิตลูกผู้ชายถึงจะสมบูรณ์และได้กุศลอย่างแรง และอีกกรณี คือ เมื่อบ้านใดมีทารกเกิดใหม่จะต้องนำทารกนั้นไปใส่ในกระดังงาร้อน แล้วพูดว่า "สามวัน ลูกผี สี่วันลูกคน" ต่อเด็ก โดยความเชื่อเรื่องการโกนผมไฟ การโกนผมไฟ เป็นการสู่ขวัญเด็ก และสู่ขวัญบิดามารดา เพื่อให้เกิดความสบายใจ ด้วยเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีที่จะทำให้เป็นมงคลต่อเด็ก และในเชิงศาสนามีความเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (2) ความเชื่อเกี่ยวกับการเคารพบรรพบุรุษ ไม่ว่าท่านจะล่วงลับไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ตาม เพราะการเคารพเทิดทูนบูชาบรรพบุรุษ ย่อมนำมาความเจริญมาถึงตนและครอบครัว ตามหลักพระพุทธศาสนาที่ว่า "ปุชนิยานัง" หมายถึง การบูชาบุคคลที่ควรเคารพ ซึ่งเชื่อว่า บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ยังหิวโหยอยู่ ยังขอรับประทานอาหารตามเทศกาล กล่าวคือ ขนมกาละแม จะมีในเทศกาล สงกรานต์ ขนมกระยาสารที่มีในเทศกาลออกพรรษา ข้าวเม่าทอด มีในเทศกาลทอดกฐิน ข้าวต้มลูกโยน น้ำผึ้งมีในวันเพ็ญเดือนสิบ ดังนั้นอาหารที่นำไปถวายพระ

จะต้องทำอาหารให้ลูกเทศกาล ไม่เช่นนั้นแล้ว บรรพบุรุษจะไม่ได้รับส่วนกุศลที่อุทิศไปให้ และเห็นว่า บรรพบุรุษกับพวก เขาสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา และมักจะพบว่า ฌีบรรพบุรุษได้รู้ด้วยการเช่น ใหว้อยู่เสมอ การทำบุญต้องอุทิศส่วนกุศลไปให้ การแต่งงานถือว่าจำเป็นจะต้องบอกให้ฌีบรรพบุรุษได้ รับรู้ เพราะถือว่ามีสมาชิกใหม่มาเพิ่มในครอบครัว ต้องให้ฌีบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายได้รับรู้ โดยจัด สิ่งของเช่นใหว่ เช่น ผ้าขาว เหล้า ไก่ โดยฝ่ายเจ้าบ่าวเป็นฝ่ายจัดหา ที่เรียกว่า เครื่องขันหมาก จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งให้เจ้าสาว เช่นใหว่บรรพบุรุษของเจ้าสาว อีกส่วนหนึ่ง ให้ เจ้าบ่าวนำไปเช่นใหว่บรรพบุรุษของเจ้าบ่าว โดยฌีบรรพบุรุษ เจ้าพ่อ เจ้าแม่ ที่เคารพมาแต่อยู่กรุงหง สาวดี และอัญเชิญมาประดิษฐานในชุมชนของตนเอง โดยปลุกเสกเจ้าให้เป็นที่ยึดติดวงวิญญาน เหล่านั้น เพราะความผูกพันที่มีอยู่ตลอดเวลา โดยชาวไทยรามัญ มีความเชื่อว่า ลูกชายคนโตของ ตระกูล จะเป็นผู้รับฌีบรรพบุรุษต่อบิตามารดา หรือคนรุ่นเก่าที่ล่วงลับไปแล้ว ที่บ้านจะมีที่ตั้งฌี บรรพบุรุษ เชื่อว่าฌีบรรพบุรุษจะสิงสถิตอยู่ที่เสาเอกของเรือน โดยมีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเป็น เสาผี คือ หีบ หรือกระบุงใส่ผ้าผี ได้แก่ สไบ ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า แหวนหัว พลอยแดง แหวนไว้ที่เสาผี และ ในเชิงพิธีกรรม การที่ผู้หญิงไปแต่งงานกับคนต่างตระกูลหรือต่างผี จะต้องทำพิธีคืนผีเพื่อบอกกล่าว ก่อนที่จะไปเข้ากับผีฝ่ายสามี ซึ่งผู้ใดที่อยู่ในตระกูลทำผิดซึ่งระเบียบ หรือข้อห้าม จะทำให้มีการ เจ็บป่วยเกิดขึ้น ซึ่งจะต้องจัดพิธีรำผี (3) พิธีกรรม มีความเชื่อกันว่า ความเป็นมาของพิธีกรรมชาว รามัญนั้น เริ่มจากความเชื่อเกี่ยวกับที่ว่า ชาวยุโรปยังเชื่อเรื่องผี เช่น ชุมชนโบราณอื่นๆ ในแถบ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ฌีประจำหมู่บ้าน ฌีบ้านผีเรือน และความเชื่อพื้นบ้านถึง 39 อย่าง เช่น เรื่องผลกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว กาลเทศะ การสร้างพระพุทธรูป ถือศีลต้องพระไทย ถือวินัยต้อง พระมอญ ทารกเกิดใหม่จะต้องนำทารกนั้นไปใส่ในกระดังง่อน แล้วพูดว่า "สามวันลูกผี สี่วันลูกคน" การเกิด การบวช การแต่งงาน การเจ็บไข้ การแก่ และการตาย ฯลฯ เช่น ฌีประจำหมู่บ้าน เชื่อกันว่า เป็นผีที่ปกปักษ์รักษาและคุ้มครองคนในหมู่บ้านทั้งหมด สอดคล้องกับอาภรณ์ สุนทรวาท ได้กล่าวใน หนังสือไทยมอญ 8ชาติพันธุ์ในราชบุรีไว้ว่า ฌีประจำหมู่บ้านโดยมากจะสร้างศาลให้เป็นที่ประดิษฐาน ไว้ในหมู่บ้านบริเวณชายทุ่ง โดยมี "คนทรง" (ส่วนใหญ่มักเป็นผู้หญิงสูงอายุ) เป็นผู้ประกอบพิธีพร้อม ทั้งเข้าทรงทำนายทายทัก ถึงสภาพความเป็นไปในปัจจุบัน ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของอนาคต หรือแก้ไขปัญหาเดือดร้อนต่างๆ เป็นต้น การทำบุญกลางหมู่บ้าน โดยจากการได้ลูกคลีจากผู้ใหญ่ ถ่ายทอดให้ฟัง และนำไปปฏิบัติจากการเป็นผู้สืบทอดดำเนินการโดยตรง ส่วนฌีบ้านผีเรือน หรือ ฌีบ้านผีเรือนเป็นฌีประจำตระกูล (อาภรณ์ สุนทรวาท, 2547) นอกจากนี้พิมพ์ศิริ มงคลพัก ได้กล่าว ในหนังสือ วัฒนธรรมมอญ: ประเพณีของชาวมอญ ไว้ว่า ส่วนใหญ่จะตกทอดการสืบผี ไปยังบุตรชาย คนหัวปีเรื่อยไป ในแต่ละครอบครัว ก็จะต้องจัดให้มีการรำผี เพื่อขอขมาโทษต่อผี แสดงความเคารพ นับถือ และความเป็นศิริมงคลแก่ครอบครัว ฌีจะได้หายโกรธเคือง จะได้ไม่มีเรื่องเดือดร้อนอีก และ บังเกิดแต่ความสุขความเจริญตลอดไป ความเชื่อจากประเพณีเกี่ยวกับการรำถวายเจ้าพ่อ เจ้าแม่ใน เฉพาะพื้นที่ที่เป็นชาวยุโรป จากความเชื่อตามที่ได้พบเห็น ลักษณะการเป็นอยู่ เช่น การเผาศพ การ สวดศพ จะมีการสร้างเมรุแบบพิเศษ การสวดแบบรามัญ รำมอญหน้าศพ เมื่อเผาศพแล้วจะต้อง สร้าง พระพุทธรูปเงิน-ทองอย่างละ 1 คู่ ถวายวัด และหลังจากนั้นจะมีการทำบุญอุทิศให้ทุกปี ถือเป็นการ รวบรวมญาติจากความเชื่อ และดูจากประเพณีของทุกๆ ปี ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนพิธีกรรม ต่างๆ

ส่วนมากชาวรามัญจะรักษาขนบธรรมเนียมนี้เป็นอย่างดี เพราะเป็นมรดกที่สืบทอดต่อกันมา เปรียบเสมือนเสาหลักทางจิตใจของคนในหมู่บ้าน (พิมพ์ศิริ มงคลพัก, 2563)

3. อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่ออารยประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและดนตรีชุมชนชาวรามัญ ในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาดอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ลักษณะทางพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่ออารยประวัติศาสตร์ ของชาวรามัญนั้น พระพุทธศาสนาเริ่มต้นขึ้นมาด้วยการคิดค้นหาทางออกจากทุกข์ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงประกอบด้วยความคิดที่เน้นในหลักที่เป็นเหตุและผล หลังจากพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามายังดินแดนสุวรรณภูมิแล้ว ในเวลานั้น มีการนับถือภูตผี เทวดาค่อนข้างมาก เมื่อมีการผสมผสานความเชื่อและเปลี่ยนแปลงความคิดให้เป็นแบบพุทธแล้ว พุทธศาสนิกชนจึงยอมรับการประกอบพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมา และยังช่วยเหลือกันและกัน ให้สามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน ในส่วนนี้เสถียร โกเศศ ได้ให้ความกระจ่างว่า “...ธรรมดาแล้วศาสนาก็เปรียบดั่งไม้ใหญ่ ต้องมีแก่น กระพี้ และเปลือกหุ้มอยู่... เมื่อถากเปลือกและกระพี้ออกแล้ว ก็ให้เห็นแก่น เมื่อเปลือกกระพี้ถูกถากออกแล้ว ก็จงยกขึ้นมาใหม่ให้กลับคืนสภาพเดิม...” โดยชาวรามัญจะยึดถือหลักธรรมที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาให้เห็นชัด ประกอบด้วย (1) ไตรสิกขา เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่นำไปใช้เมื่ออยู่ในพิธีกรรมอยู่ที่จุดเน้นหรือแง่มุม (เสถียร โกเศศ, 2524) พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) กล่าวว่า ที่ตอกย้ำในไตรสิกขาของพระสงฆ์ เน้นอยู่กับการบรรลุนิพพาน ส่วนตน ในขณะที่สำหรับคฤหัสถ์ จะเน้นส่วนที่ เกี่ยวข้องกับสังคม เพื่อให้ชัดเจนและก่อผลต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม การฝึกฝนในด้านเฉพาะตัว คือ สมาธิและปัญญา ทำนิจจรวมกันไว้ เป็นข้อเดียวสำหรับคฤหัสถ์ คือ จัดเป็นภาวนา จะเห็นได้ว่า ภาวนาในส่วนของคฤหัสถ์ ซึ่งเน้นย้ำที่การปลุกฝังเมตตา พร้อมทั้งทานและศีลนั้น มีความมุ่งหมายเพื่อให้โลกนี้สงบสุข (2) สัมปรายิกัตถะ คติธรรมจากการเกิดใหม่ในโลกหน้า คนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเช่นใด ย่อมมีความปรารถนาต้องการไปเกิดใหม่ในโลกหน้าที่เป็นสุคติภูมิ คือ ภพภูมิที่ดี เช่น มนุษย์ เทวดา กรรมดี มีศีลธรรม โดยการปฏิบัติตามคุณธรรม สัมปรายิกัตถะประโยชน์ หรือประโยชน์ภาคหน้า 4 อย่าง ประกอบด้วย 1) สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา 2) ศีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล 3) จาคะสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน และ 4) ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วย ปัญญา ซึ่งจะทำให้มีความเชื่อเรื่องโลกนี้โลกหน้า และมีการบำเพ็ญบุญกุศลสั่งสมไว้ เพราะเชื่อมั่นว่า จะนำตนไปเกิดใหม่ในโลกหน้าที่ดี หลังจากที่ยืนตายไป และ (3) โลก มีความเข้าใจในองค์รวมที่มี 3 ประการ โดยนำมาพิจารณาตามหลักเหตุและผลแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับพิธีกรรม โดยประกอบไปด้วย 1) สังขารโลก โลกคือสังขาร ได้แก่ สภาวะธรรมทั้งปวง ที่มีการปรุงแต่งตามเหตุปัจจัยเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปตามเหตุปัจจัย 2) สัตว์โลก โลกคือหมู่สัตว์ หมายรวมทั้งสัตว์ในอบายภูมิ มนุษย์ เทวดา และหมู่พรหมทุกชั้น 3) โอกาสโลก โลกอันกำหนดด้วยโอกาส คือจักรวาล ซึ่งเป็นสถานที่อยู่อาศัยของหมู่สัตว์และสรรพสิ่ง (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2533) นอกจากนี้ พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ ได้ให้แนวคิดว่า เรื่องสัตว์โลก เป็นสัตว์ที่เป็นเทวดาและพรหม ที่อยู่อาศัยในโลกเดียวกับมนุษย์ ที่เป็นมิติซ้อนมิติกัน ที่มนุษย์ธรรมดาที่ไม่มีคุณสมบัติพิเศษบางอย่างจะมองเห็นได้ (พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ, 2534)

พระพุทธศาสนานี้มีอิทธิพลต่อลูกหลาน ที่จะได้ปฏิบัติตามประเพณีต่างๆ ด้านสันติ บัณฑิต ซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองพระประแดง ได้กล่าวว่า ชาวรามัญยัง เลื่อมใสในศาสนาอยู่และ

เข้าวัดเป็นประจำ พระพุทธรูปศาสนามีอิทธิพลต่อหมู่บ้านชาวรามัญ พระพุทธรูปศาสนามีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม ซึ่งจะสอดคล้องกันกับหลักพระพุทธรูปศาสนาทั้งสี่ และขนานกันไปในชีวิตประจำวัน พิธีกรรมทุกอย่างของชาวรามัญ จะมีพระพุทธรูปศาสนาเป็นหลักเชื่อมโยง ทั้งมี งานประเพณีต่างๆ มีทะเลาะวิวาทจากบางกะดีมาให้ชม ศาสนาพุทธกับชุมชนชาวรามัญ มีความสัมพันธ์กันมานาน เพราะชุมชนชาวรามัญ ปกติจะถือการทำบุญเป็นเรื่องใหญ่ เป็นการอุทิศกุศลให้บรรพบุรุษ จะเป็นการสืบสานพระพุทธรูปศาสนา (สันติ บัวผลิ, 2565) นอกจากนี้ อภิชาติ คงจรรณ สมาชิกรัฐสภาเทศบาลเมืองพระประแดง กล่าวว่า มักมีคนพูดกันว่า “คนมอญชอบทำบุญ” ชุมชนชาวรามัญ จะทำบุญตักบาตรข้าวสวยพร้อมกับข้าว ของหวาน ผลไม้ เกือบทุกบ้าน ทำให้สืบสานต่อจากรุ่นปู่ย่าตายายถึงลูกหลาน สร้างความแนบแน่น และยังเป็นวิถีชุมชนชาวรามัญ อิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนาที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชนชาวรามัญ-วิถีชีวิตชุมชนชาวรามัญ พระพุทธรูปศาสนา มีอิทธิพลต่อประเพณี พิธีกรรมและมีความเชื่อว่า หงส์ เป็นพาหนะของเทพเจ้า จึงนำมาเป็นสัญลักษณ์ของวัดในชุมชนชาวรามัญ ในปัจจุบันเจดีย์ของวัดในชุมชนชาวรามัญ จะคล้ายคลึงกับเจดีย์เขตกอง ในประเทศพม่า และยังเชื่อกันว่า ตปัสสะและภัลลิกะ ที่เป็นอุบาสกคู่แรกในพระพุทธรูปศาสนานั้น มีเชื้อสายรามัญ (อภิชาติ คงจรรณ, 2565)

พระพุทธรูปศาสนามีอิทธิพลต่อประเพณีชุมชนชาวรามัญ โดยเห็นได้จากความเชื่อ เรื่องกรรม ความรักสงบ เรียบง่าย ยึดมั่นในประเพณีอนุรักษนิยม เห็นได้จากการรับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษไม่เคยขาด เห็นได้จากการที่ทุกคนยึดหลักปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ พึ่งพา ซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เห็นได้จากการทำให้ลูกหลานได้สืบทอดต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จากการที่ชาวรามัญยึดมั่นในประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เห็นได้จากขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนชาวรามัญมักเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ตักบาตรน้ำผึ้ง ขึ้นบ้านใหม่ พิธีศพ

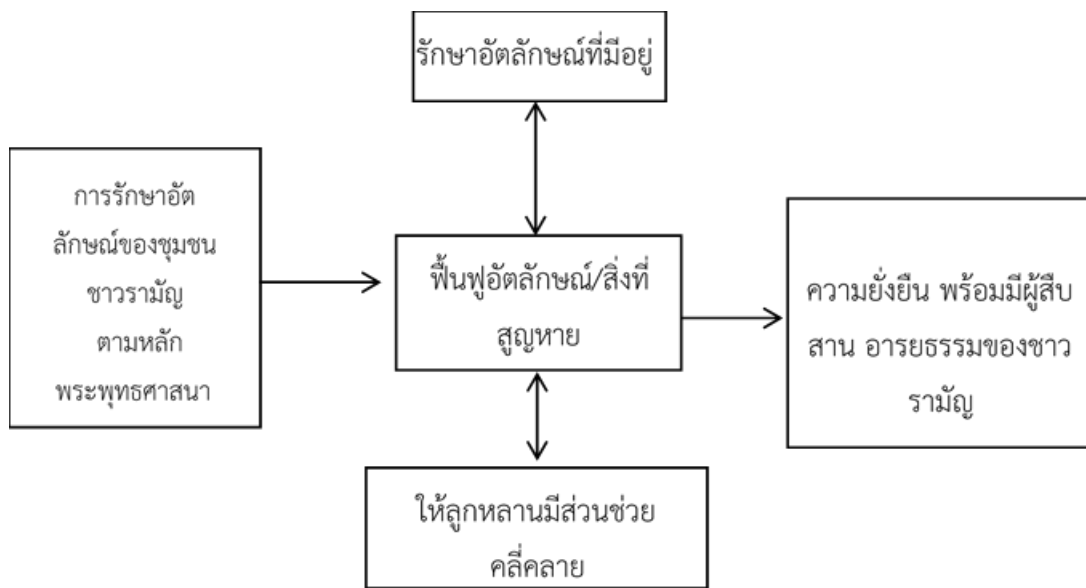
พระพุทธรูปศาสนามีผลต่อศิลปกรรมชุมชนชาวรามัญ โดยเห็นได้จากเสาหงส์องค์ตะขาบ (ฮะนู) โพธิปักขิยธรรม 37 ประการ จากเมรุ ปราสาทมอญ โลงมอญ วัดมอญ เสาหงส์ ประเพณีแห่ธงตะขาบ อาจารย์บุญศรี กสิรัตน์ ซึ่งเป็นประธานชุมชน กล่าวว่า เห็นได้จากการมีแบบเป็นของตนเอง มองดูรู้ว่าเป็นของชาวรามัญ พระพุทธรูปปูนปั้น ลวดลายต่างๆ ในวัดมีหงส์เป็นสัญลักษณ์ มีเจดีย์ ที่พิเศษออกไป แต่การประดับประดา จะเน้นเป็นการประดับตกแต่งชั่วคราวในงานพิเศษต่างๆ ใช้ไม่ไผ่กับกระดาดเป็นโครงสร้างต่างๆ เห็นได้จากเทวรูปต่างๆ ในวัดใหญ่ๆ ที่รู้จักกันมา (อาจารย์บุญศรี กสิรัตน์, 2565)

อิทธิพลของพระพุทธรูปศาสนาต่อสถาปัตยกรรมชุมชนชาวรามัญ เห็นได้จากสถาปัตยกรรมรามัญ วัด เจดีย์ เสาหงส์ ยอดฉัตรเจดีย์ เห็นได้จากความอ่อนช้อย แต่เข้มแข็งและเข้าถึงจิตวิญญาณ ระเบียบเรียบร้อย ก่อศรัทธา เห็นได้จากความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของรามัญ สอดคล้องกับอาจารย์กรช เชื้อแถว ปราชญ์ชุมชน กล่าวว่าเห็นได้จากสถาปัตยกรรมมอญ ที่มีอยู่จนถึงปัจจุบันกว่า 2 พันปี เห็นได้จากการสืบสานตลอดมา เห็นได้จากการก่อสร้างบ้านเรือน ถ้าจะเด่นก็คือนิเวศน์มอญคล้ายกับเปิด ตัวป้อมซึ่งเป็นสัญลักษณ์พิเศษ เห็นได้จากการให้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ (มล. 9) เห็นได้จากมีแบบเฉพาะของตนเองในด้านสถาปัตยกรรมชาวรามัญ บ้าน วัด เห็นได้จากความอ่อนช้อยและเข้มแข็งและใช้วัสดุที่คงทนและแข็งแรง มีลวดลายเฉพาะตัว(อาจารย์กรช เชื้อแถว, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาวมอญตามหลักพระพุทธศาสนาในชุมชนวัดทรงธรรม ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยความเชื่อว่า อารยธรรมประวัติความเป็นมาของชาวมอญ จากการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมอารยธรรมของชาวมอญ มีมากกว่า 2 พันปี เห็นได้จาก (1) ชาวมอญนั้น มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว ประวัติและความเป็นมา ที่มีการสืบทอดกันมาของชาวมอญในการแต่งตัว การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ และกิจกรรมวันพระที่สำคัญ และวัฒนธรรมประเพณีกับพระพุทธศาสนา มีความศรัทธาแน่นถือกันมาเนิ่นนาน วิถีชีวิตชาวมอญ ชาวมอญส่วนมากจะมีลูกหลาน การสนทนา และการทำบุญในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ปีใหม่ และเทศกาลอื่นๆ และทราบจากภาษาที่พูด (2) ตามหลักพระพุทธศาสนา จากพิธีกรรมการบวชแบบรามัญ การแต่งตัวนาค และการตาย ซึ่งถือว่าพระสงฆ์คือบุตรพระพุทธเจ้าจากการเลี้ยงผีบ้าน และแขกเข้าบ้าน ต้องมีการบอกผีก่อน ประเพณีเกี่ยวกับการรำถวายเจ้าพ่อเจ้าแม่ในเฉพาะพื้นที่ที่เป็นชาวมอญ จากความเชื่อตามที่ได้พบเห็น ลักษณะการเป็นอยู่ เช่น การเผาศพ การสวดศพ การพิธีไหว้บรรพบุรุษ ถือผีประจำตระกูล มีการเซ่นไหว้ ทำบุญให้แก่บรรพบุรุษประจำตระกูล ซึ่งนับถือกันมาตั้งแต่ย้ายมาจากประเทศมอญ และศาสนาในวิถีชีวิตของชาวมอญ ซึ่งชาวมอญส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ชาวมอญ จะทำบุญตักบาตรบ่อยๆ แสดงให้เห็นว่าชาวมอญมีความสนิทใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา (3) ชาวมอญผู้รู้อารยธรรมประวัติศาสตร์ มักเป็นพระสงฆ์อยู่ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดในชุมชน ดังนั้น การจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องมาจากที่วัดทั้งนี้ มีบ้านที่กหรือจารไว้ในใบลาน และชาวมอญ จะมีความสัมพันธ์กันมานาน เพราะชุมชนชาวมอญ ปกติแล้ว จะถือการทำบุญเป็นเรื่องใหญ่ เป็นการอุทิศบุญกุศลให้บรรพบุรุษ โดยเห็นได้จากขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนชาวมอญ มักเกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ตักบาตรน้ำผึ้ง ขึ้นบ้านใหม่ พิธีศพ ฯลฯ นอกจากนี้ยังดูที่การแต่งกายเวลาไปทำบุญต้องมีผ้าสไบห่มเฉียง การไว้ทรงผม ผู้หญิงต้องเกล้ามวย เห็นได้จากวัฒนธรรมรามัญ จะไปเด่นในวัด รวมไปถึงดนตรีชุมชนชาวมอญ โดยเห็นได้จากปี่พาทย์มอญ ตะโพนมอญ ฯลฯ มีการผสมผสานกับดนตรีไทย วงเปิงมาง ระนาดมอญ วงทะแยมมอญ เช่น งานศพชาวมอญ จะมีปี่พาทย์มอญทุกงาน ถ้าคนจนก็จะมโหรีเล็ก ดังแผนภาพที่ 4 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

แผนภาพที่ 4 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ควรให้เยาวชนในแต่ละชุมชน แต่ละหมู่บ้าน ได้มีโอกาสหมุนเวียนเข้ามาให้บริการศูนย์เผยแพร่ เพื่อสืบสานอารยธรรมประเพณีและพิธีกรรมของชาวมอญ ว่ามีสิ่งใดที่ต้องส่งเสริมเพิ่มเติม นอกจากทางเทคโนโลยี หรือมีความจำเป็นที่จะต้องหาสมาชิกให้เพิ่มมากกว่าเยาวชนชุดเดียวที่ต้องหมุนเวียนกันเข้ามาศึกษา

2) ควรศึกษาและรวบรวมงานวิจัย หนังสือ ตำราอารยธรรม ประเพณีและพิธีกรรมมอญ เพื่อบันทึกไว้เป็นข้อมูลอ้างอิงต่างๆ และเพื่อใช้ในการเผยแพร่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นการเปรียบเทียบเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชนชาวมอญตามหลักพระพุทธศาสนาในหมวดอื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน

2) ควรมีการศึกษาวิจัย ชุมชนชาวมอญมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์และวิธีการดำรงรักษาอัตลักษณ์สำคัญของตนในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กพข. เลขที่ 40/2519. (2564). จารึกวัดโพ(ร้าง) อ.เมือง จ.นครปฐม พบในปี 2495 เป็นอักษรปัลลวะ ภาษามอญโบราณ “จารึกในประเทศไทย” ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ปัจจุบันจารึกในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2564 จาก <http://surl.li/faugx>

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2561). *แผนการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 4 ปี (2561-2564)*. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด: สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.
- เกศสิรินทร์ แพงทอง. (2546). “การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์และวิธีการดำรงรักษาอัตลักษณ์สำคัญของชาวมอญอำเภอพระประแดง”. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิมพ์ศิริ มงคลฝึก. (2563). *วัฒนธรรมชาวมอญ: ประเพณีของชาวมอญ*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2564 จาก <http://pimsiri55010112060.blogspot.com/>.
- พงศกร เบ็ญจจันทร์. (2555). *มอญ: ชนชาติเจ้าของอารยธรรมอันเก่าแก่ในแผ่นดินพม่า ศูนย์พม่าศึก ๗*. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.gotonow.org/posts/15498>.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). *รากฐานสำหรับพุทธจริยศาสตร์สำหรับสังคมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2534). *นรกและสวรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร โกเศศ. (2524). *การศึกษาประเพณีไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- หอสมุดแห่งชาติ. (2564). “จารึกเสาแปดเหลี่ยม” ปัจจุบันอยู่ที่หอพระสมุทวชิรญาณ กองหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร, D-Library; National Library of Thailand. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2564 จาก <http://164.115.27.97/digital/items/show/6515>
- อาภรณ์ สุนทรวาท. (2547). *ไทยมอญ 8 ชาติพันธุ์ในราชบุรี*. สำนักวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรีและสภาวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.

